

# Dounreay heimsins stórsta plutonium endurbyggingarverk

Ti skrifaðu íbúgvarnir á Orknoyggjunum til Margretu: Vilja hafa danska — norska hjálp móti atommegi!

Orknoyingar eru í öðni nú aftaná Tjernobylnav-lukkuna: T það var staðfest hægri geislavirkni í seyði í Skotlandi og Wales, spurdi Marcus Wood, ein orknoyingur, myndugleikarnar, um það kundi verða tala um endurgjald, um það var eitt reaktoróhapp í Bretlandi.

Men svarið var „nei“.

Wood er annars ein av teimum mætastu bændunum á oyggjunum. Á garði hansara í South Ronaldsey, tann sunnasta bygda oyggin, eru mest framkomnu maskinur, 300 neyg og 500 seyðir.

Hetta skuldi tryggja framtíð Woods, konu hansara og fimm börnum teirra, at liva í einum hugnaligum umhvörvi.

Frá húsum teirra sæst yvir Scapa Flow, har tann bretski herflotin helt til undir tveimur kríggjum og har stóru partur av týska flotanum gekk burtur av egnum ávum. Í dag eru oljutangaskip har. Tey fáa olju, sum kemur frá oljuboripallinum Flotta, sum er 200 fjórðingar norðanfyri.

## Heimsins stórsta!

Íbúgvarnir í oyggjunum hava ikki latið framstigi farið framvið, og harvið heldur ikki vinninginum, men ein ætlan í Norðurskotlandi, bert 10 km haganí, órógvartey. Her skal kjarnorkumiðstöðin í Dounreay, sum higartil bert hevur fingist við kanningararbeiði, útbyggjast til handilsligt endamál. — HEIMSINS STØRSTA PLUTONIUM-endurbyggingarverk. Brúkt tilfar frá nógvum londum skal víðgerast her, og atomverkið skal søkkja burturkastið í havið við Stormy Bank, 25 km vestan fyri Orknoyggjarnar.

„Hetta hóttir jú tilveru okkara“, sigur Wood, „ti havið her og oyggjar okkara eru jú kend fyri reinleika sín og ti keypa fólk í øllum Stórabretlandi heldur okkara vörur.“

Hetta nýggja verkið fer at oyðileggja alt. Vindurin liggur hendavegin 300 dagar um árið, so það skal bert ein litil leki til, so kunnu vit pakka saman.“

## Hørð mótstøða

Wood víðgongur, at hann ikki hevði sagt soleiðis áðrenn Tjernobylnav-lukkuna. Tá vóru tað bert tilflytararnir, sum tosaðu imóti Dounreay, men nú eru eisini teir gomlu íbúgvarnir vaknaðir. Millum tey 20.000 veksur mótstøðan, sum einki annað stak í tí Sameinda Kongarikinum, hvørs íbúgvannars hava verið sera líkasælir, hvat víðvikur kjarnorkuvanlukku.

Fyri teir flestu bretar tykist „friður“ at vera tann stórsta borgaraskýldan, heldur Wood.

Men orknoyingar mót-mæla ætlanum stjórnarinnar, og plakatar eru í nærum hvørjum krambúðarglugga.

Bláðið „The Orcadian“, gremur seg um at „tað nú krevst av okkum at umheimur okkara skal setast í vága, sum eitt royndarlaboratorium fyri alt Evropa.“

Bóndin, Eoin Scott, spyr um tað eru burturflytingarættanir fyri tey 60.000 neytini. Fyrrverandi rektarin á Studentaskúlanum, Ian Mac Innes, heldur lítið um politikk stjórnarinnar og allar loynidómar atomidnaðsins, og heldur at tað í síðsta enda verður fólkíð, sum kemur at liða. Mac Innes: „Hetta er nú fremmant fyri arvagóðs okkara.“

Óg arvagóðs teirra er skandinaviskt. Bert ein hissini hending í søguni fekk íbúgvarnar, sum komu úr Noregi, undir bretsku krúnuna.

## Kristian kongur fátæki

Kong Kristian I av Danmark og Noregi, gifti í 1468 einastu dóttur sína, Margretu, burtur til tann skotska kongin Jákup III. Tá Kristian ikki kundi lata tað í heimafylgju, hann hevði lovað, 60.000 gyllin, pantsetti hann Orknoyggjarnar og Hetland, sum tá vóru undir ríki hansara.

Tað var ætlanin at innloysa pantíð skjótast til bar, men hvørki Kristian kongur, ella eftirkomarar hansara megnaðu hetta. Tí vilja søgumenn enn í dag vera við, at stóða oyggjanna enn er ógreið.

Tær skotsku stjórnirnar hava altið verið harðar við íbúgvarnar á oyggjunum, sum tí altið hava folt seg meira knýttar at norðurlondum. Eisini tí

var 500 ára minningarhaldið fyri pantsetingini í 1968 merkt sum „eitt orgie av norðurlendskari nostalgi“ sum Times í London tók til, „við norskum floggum, donskum skipum og skandinaviskum fólkadansi.“

A Orknoyggjunum er eisini eitt skandinaviskt vinarfelag. Ferjur til Noregs hava biligari ferðaseðlar enn tær til bretska meginlandið og flogfar fer til Bergens hvørja viku.

„Vit eru í tí trúgv, at vit mugu venda okkum aðrar vegir, tá tann bretska stjórnin ikki vil hjálpa okkum“, sigur fyrrv. undirhúslimurin, Jo Gri-jond.

Tað, sum íbúgvarnir hava grant seg mest um higartil, hevur verið um brýr, vegir o.l., men nú hugsa teir bert um at fáa steðgað kjarnorkuverkinum — og venda sær nú meira beinleiðis til Skandnavia um hjálpa.

## Noreg latið við seg komið

Allastaðni sæst „The declaration of Wyre“ — kallað so, ti hon er skrivað á oynni Wyre. Tað er eitt bønarbræv til Ólav kong av Noregi og Margretu drottning av Danmark.

Vit vandanum frá Dounreay biðja teg um, at „The Most Gracious Majesties“ fara at tosa um stóðu Orknoyar og Hetlands.

Tey kongaligu hava tó einki latið hoyrt frá sær.

Hoast tað, hava mót-mælisfólkini megnað at fingið Norðurlondini at lurtað eftir sær.

Tann norsk umhvørvis-málaráðharrin, Sissen Rønbeck, hevur skrivað til starvsbróður sín í London, William Waldegrave, og gjørt greitt, at hon er bilsin um, at Dounreay-ættanin er lögð í tí norðasta endanum av tí oki, verkið skal gera út — og bert 500 km frá Noregi!

Í fleiri ár hevur súrt regn, sum kemur frá Bretlandi, hóttað Noreg, og eru teir nú bangnir fyri stórri dalking, av radioaktivum burturkasti frá Dounreay. Tað er ikki greitt, um Dounreay skaðar eina „heim-tíl-ríkið“ rørslu á Orknoyggjunum, ella um íbúgvarnir bert spæla „eitt skandinaviskt kort“ út, men tey skriva undir í túsundatali. Lokal umboðsfólk og áðurnevndi Wood við frú Karin, hava eisini skrivað undir.

Annars halda hesi fólk ikki, at tey fáa nógv gott frá bretum. Churchill bygd undir kríggjum eina byrging millum oynna South Ronaldsay og høvuðsoynna, Mainland. Hetta var tí at ein týskur kavbátur kom inn á fjørðin og sakti slagskipið, „Royal Oak“.

Ein útróðrarmaður segði: „Hassin óhugnaligi kavbáturin færdi hóast alt nakað gott við sær. Menn frá hasum óhugnaliga atomkraftverkinum kunnu vit bert vænta okkurt ónt!“

## LFÚ havt aðalfund

LFÚ hevur havt aðalfund, og vilja vit fyrst ynskja LFÚ tillukku við nýggju nevndini. Tað skal vera okkara vón, at LFÚ fer at virka betur við hesi nevndini, enn við undanfarnu. Ein má ásanna, at seinnu tíðina hevur ein hoyrt ógvuliga lítið til LFÚ, men er hetta nokk tengt at tí, at Miðskiftan seinnu tíðina er útkomin so óregluliga. Men nú er ein blaðmaður settur í starv, so blaðið vóna vit at siggja meiri til í framtíðini.

Vit í SU vóna, at LFÚ fer at taka up samstarv við politisku ungmannafelagini, og vil SU veita teimum allan tann stuðul, vit megna.

## Javnaðarflokkurin og fólkatingsluttøkan

Tann 17. sept. skipaði SU fyri fundi, har evnið var: hvussu eigur Javnaðarflokkurin at luttaka í fólkatingsarbeiðinum framyvir?

Møtt vóru eini 30 fólk. Óli Jacobsen, Jákup Lindenskov og Atli Dam lögdu fyri.

Hetta var ein sera áhugaverdur fundur við liviligum tjaki, men bleiv ikki komið til nakra niðurstøðu.

Heitt varð á formannin Atla Dam, um at fáa flokkin at seta bólkur kring landið at arbeiða við hesum evni, og so kundi flokkurin skipa fyri eini stevnu, har felagini kring landið hittust at viðgera, og møguliga koma til eina niðurstøðu um hetta evnið.

## Eitt annað slag av amerikanarum tú hittir í Managua

Managua (Arbeiderungdom): Í Managua hittir ein ikki amerikanaran ið velur Ronald Reagan, savnar undirskriftir fyri at steðga rocktekstum. Ein hittir inni sjónvarps-narkomanar og Rambo-viðhaldsfólk.

Tað er eitt annað Amerika og aðrir amerikanarar, ein hittir í Nicaragua. Hetta eru fólk, ið fola seg illa at vera „US-citizens“ so leingi Reagan administratióin ræður.

Tá USA gjørdi innrás á Grenada, brúkti Reagan amerikansku ríkisborgararnar á oynni sum orsök til innrásina. Hann segði tað vera neyðugt við eini innrás fyri at verja amerikanska fólkíð í oynni. Tað sama skal ikki eydnast honum her, sigur Carol Ungar í CUSCLIN, ið er felagsskapurin hjá amerikanarum ið bígva á oynni.

Óg teir eru nógvir. Flestu av teimum stuðla sandinista-stjórnina og luttaka aktivt í ymskum hjálparfelagsskapum. Carol Ungar stjórnar amerikanskum ungdomi, ið kemur til Nicaragua at henta kaffi.

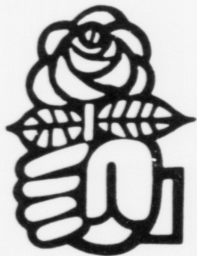
Hvønn hósadag klokkan hálvgrum átta verður høvuðsgotan í miðbýnum í Managua stongd. Hetta er

gjørt hvønn hósadag í næstan trý ár. Aftan innrásina á Grenada hevur CUSLIN skipað fyri mót-mælisgongu móti politikki USA'a mótvægis Nicaragua. Aftanfyri høgargarðar og pikatræð eygleiða sendimenn Regans sínar landsmenn, ið krevja, at USA skal halda fingrarnar vekk. Teir hava ant seg til okkum nú. Aftaná at teirra landsmenn hava mótmælt nó í nærum 150 hósadag.

Nógvir amerikanskir kristnir felagsskapir skipa fyri hjálpartiltøkum í Nicaragua. Teir vilja á hendan hátt vísa, at krikjan als ikki fer at stuðla eini amerikanskari innrás í Nicaragua.

Nógvir av amerikufólkunum, ið koma til Nicaragua, gera tað fyri at fáa eina rættvísa mynd av tí Nicaragua, ið amerikansku fjølmiðlarnir, keyptir av Reagan administratióin, royna at sverta til.

Áðrenn eg kom til Nicaragua, kundi eg lesa í fjølmiðlunum heima, at cubanskir hermenn vóru allastaðni í gøtum í Managua. Enn havi eg ongan cubanskan hermann sæð, sigur William F. Sparks við Arbeiderungdom.



## Politiskt skeið

Víkuskiftið 18.-19. okt. skipar SU fyri politiskum grundskleiði, har dentur verður lagdur á upprunan til arbeidararæðsluna, eins og politiskt arbeiði annars. Hetta er fyrsta skeiði av fleiri, sum ætlanin er at halda um hetta evnið.

Skeiðleiðarar verða færoyingar og ein danskur instruktørur.

Vónandi verður luttøkan góð, so grundarlag verður lagt fyri at halda fram við politiskum grundskleiði 2 eftir jól.

Áhugað kunnu tekna seg við at ringja tlf. 11424 mánadagin millum klokkan 18 og 20.